

boekbespreking

Dorian de Haan SAMENWIJS

Het 'informatieblad opleiding, onderwijs en vorming minderheden' getiteld *Samenwijs* is in juni 1980 gestart en heeft er nu bijna een jaargang opzitten. Directe aanleiding voor de oprichting waren de talloze verzoeken om een abonnement op *Gastonderwijs*, dat echter was opgeheven 'omdat', zoals minister Pais het bij monde van zijn voorlichter zei, 'het onderhavige aandachtsgebied nu voldoende is geïntegreerd in het onderwijsbeleid'. Er blijkt dus een grote behoefte te bestaan aan een contactorgaan over onderwijs aan buitenlandse kinderen en volwassenen, bij mensen in het veld. Op initiatief van de huidige hoofdredacteur Ton Triesscheijn besloot men binnen het overleg van de vier grote steden Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht tot het oprichten van de stichting SAMEN — Stichting Activering Minderheden Educatie Nederland — om 'de communicatie van allen die betrokken zijn bij de educatie van minderheden in Nederland te stimuleren en die educatie te activeren en bevorderen.' De eerste taak van de stichting was het verzorgen van een nieuw tijdschrift. De vier steden verleenden, met de stichting Kinderpostzegels, een startsubsidie en namen voor het basisonderwijs in hun gemeente een collectief abonnement. De bedoeling is dat het blad zich na een jaar zélf financieel kan redden. Inmiddels mag *Samenwijs* zich verheugen in een

groeïende belangstelling, alhoewel men zich — ook gezien de doelstelling van de stichting — genoodzaakt ziet actief abonnementen te werven in het basisonderwijs in kleinere gemeenten en in het voortgezet onderwijs. Ook hoopt men de contacten in België te intensiveren.

Het is een breed gebied waarop het blad zich oriënteert:

- de onderwijssoorten die tot nu toe aan bod zijn gekomen variëren van kinderdagverblijven, speel-o-theek, basisonderwijs tot ISK, voortgezet en beroepsonderwijs, welzijnswerk, cursussen voor vrouwen, buitenlandse leerkrachten, pedagogische academies en wetenschappelijk onderwijs;
- er wordt informatie gegeven over emotionele beleving, taal, cultuur van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse, Griekse, zigeuner- enz. kinderen;
- de artikelen gaan onder meer over organisatie van onderwijs aan anderstaligen en projecten op scholen (bijvoorbeeld Albert Cuypschool in Amsterdam, Van Ravesteynschool in Den Haag), over onderwijs in eigen taal en cultuur (interview met de Turkse leerkracht Papatya Nalbantoglu), gebruik van faciliteiten in Amsterdam en Rotterdam, Koranscholen, onderwijs in landen van herkomst, congressen van organisaties van buitenlandse leerkrachten, vormingswerk met meisjes (Helmond), Nederlands voor vluchtelingen, projecten in het buitenland (Berlijn), tweede taalverwerving, waarde van het spreken van de eigen taal (Landelijke Organisatie van Surinamers in Nederland) enz.;
- ook komt het onderwijsbeleid aan de orde (faciliteiten, maatregelen voor het voortgezet onderwijs e.d.).

Een paar voorbeelden. In het maartnummer wordt uit het artikel 'Buitenlandse leerkrachten in Amsterdam organiseren zich' duidelijk hoe marginaal de positie en werksituatie van buitenlandse leerkrachten is. In Amsterdam werken ze op zogenaamde 'lespuntscholen' waar de buitenlandse kinderen van verschillende lagere scholen een dag per week naar toe komen voor les in eigen taal en cultuur. Aansluiting bij het onderwijs van Nederlandse leerkrachten van die kinderen is daarom nauwelijks mogelijk. Men wil dan ook een aanstelling op de school waar de kinderen zitten. Daarnaast moeten er faciliteiten komen voor: het leggen van contacten met de

ouders, het ontwikkelen van aangepast lesmateriaal voor het onderwijs in eigen taal en cultuur én voor intercultureel onderwijs aan alle leerlingen, het bijwonen van vergaderingen met de eigen taalgroepen en met de verschillende nationaliteiten onderling. In hun nieuwe organisatie, een 'democratisch en anti-fascistisch samenwerkingsverband van buitenlandse leerkrachten in Amsterdam' zijn zes nationaliteiten vertegenwoordigd. Men werkt samen met het Amsterdamse Schooladvies Centrum en de ABOP en wil in het overleg met overheden, adviesorganen, vakbond e.d. als officiële gesprekspartner optreden.

Het septembernummer 1980 gaat onder andere over het werk van de *Stichting Kade* in Rotterdam. De medewerk(st)ers zijn werkeloos en houden zich bezig met buitenlandse kinderen en jongeren in de wijk waar de stichting een winkel/restaurant heeft met alternatieve voeding. De opbrengst gaat naar het werk met de kinderen. Het is begonnen omdat een van de medewerkers 'een groep kinderen van 12 tot 14 van allerlei nationaliteiten binnenhaalde'. Ze verveelden zich en wilden graag meehelpen. Maar op een gegeven moment werd het een gekkenhuis met zoveel kinderen in de zaak. 'Met een oude bus en een bakfiets werden vervolgens allerlei activiteiten vooral met lagere school-kinderen ondernomen: naar het strand, het Kralingse bos, een stuk land waar de stichting groente verbouwt, een sportzaal e.d. Een medewerkster maakte van dat alles foto's en ging daarmee naar de moeders die hun huis nauwelijks uitkomen, waardoor een goed contact met de ouders ontstond. Deze kleinschalige manier van werken vindt men erg belangrijk, alhoewel de medewerkers zich goed de beperkingen van hun werk realiseren. Buitenlandse jongeren 'hechten heel sterk aan een doorsnee Nederlands waardepatroon van veel geld verdienen. Maar dat staat haaks op hun mogelijkheden. Het ziet er erg somber uit. Een bredere aanpak is dus zeker nodig.' De stichting probeert meer betrokkenheid te krijgen van scholen en clubhuizen om dergelijke activiteiten in andere wijken te stimuleren. Ze is erg ingenomen met stageaires van de pedagogische academie van Middelburg: 'die mensen hebben ervoor gekozen niet alleen in de school, maar ook op straat te werken'.

'Wat voor Turken goed is om te leren, moet niet gebaseerd zijn op Nederlands inzicht' is de titel van een artikel in het november/decembernummer, een uitspraak van Esma Yigitoglu, die met

Turkse vrouwen werkt. Ze begon met Turkse les, maar na een paar keer kwam er niemand meer. Was ze 'te Nederlands' bezig? 'Er zijn geen vaste regels te geven voor die bijeenkomsten, want daarvoor zijn de mensen die eraan meedoen te verschillend. (...) Velen komen van het platteland en als je dit weet moet je je afvragen wat vrouwen daar doen.' Veel vrouwen doen daar, naast het werk op het land veel aan handwerken; hier sturen gezinnen kleren naar hun familie in Turkije. Esma Yigitoglu heeft over haar idee om naailessen te organiseren eerst met de mannen moeten praten, die het goed moeten vinden dat hun vrouw naar zo'n cursus gaat. In de loop der tijd zijn er 15 cursussen gekomen, in verschillende wijken in Rotterdam. Ook zondag zijn er naailessen voor de vrouwen die werken. Esma geeft op zondag in hetzelfde gebouw waar de naailessen zijn Turks aan vrouwen die analfabeet zijn. Bij de naailes waren er soms problemen: 'want als ze iets moeten uitrekenen, als er aan jurk of rok geknipt moet worden komt er wat taal en rekenen aan te pas.' Ze werkt met een bestaande methode voor alfabetisatie die in Turkse dorpen wordt gebruikt, maar vindt zo'n methode niet genoeg: 'Je moet kijken naar de mensen waarmee je bezig bent.' Sommige vrouwen doen er ook veel aan, lenen Turkse boeken uit de bibliotheek. 'Er is een vrouw die schoolschriften vol schrijft om mij te laten zien hoe ver ze in het Turks is.' In het begin brachten veel mannen hun vrouw weg en kwamen kijken. De vrouwen komen nu alleen. Men is begonnen voor of na de naailes met gesprekken over seksuele voorlichting, met de vrouwen apart: 'zo kunnen ze praten over dingen waar ze moeite mee hebben'. Maar de meisjes moeten dan weg 'want de vrouwen vinden het niet goed dat ze daarbij zijn', wat Esma erg jammer vindt. 'Maar je moet rekening houden met de groep waar ze uit komen.'

Het gaat in *Samenwijs* vooral om *praktijkgerichte* artikelen. Tegemoet komen aan steun bij het werk, geven van praktische informatie en bieden van herkenning van problemen voor (toekomstige) leerkrachten, vormen de uitgangspunten van het redactiebeleid.

De vaste — Nederlandse en buitenlandse medewerk(st)ers verzorgen deze artikelen, maar ook voor toegestuurde ervaringen is er ruimte.

Samenwijs werkt met een aantal vaste rubrieken: — gastauteurs, die zelf jarenlang op het terrein

- werkzaam zijn, worden uitgenodigd om — soms wat meer theoretische — stukken te schrijven;
- er is een vaste rubriek in het Turks en Arabisch; af en toe zijn er bijdragen in een andere taal (waarvan een samenvatting in het Nederlands);
 - de rubriek 'Samenspraak' staat open voor ingezonden brieven (die in de eerste nummers commentaar bevatten op de nota 'Onderwijs aan culturele minderheden' van Pais). De redactie gebruikt deze rubriek echter niet actief als discussieplatform: ze draagt geen discussiepunten aan, schrijft geen opiniërende stukjes waarop een reactie wordt gevraagd. Blijkbaar vindt ze het overleg binnen en tussen organisaties van Nederlandse en buitenlandse leerkrachten en de overheid dé plaats voor die discussie. Voor lezers die niet aan dat overleg deelnemen zou een rubriek nuttig kunnen zijn, waar ter discussie staande zaken aan de orde komen. Zo wenst bijvoorbeeld de Turkse leerkrachtenvakbond Htöb een spreiding van buitenlandse kinderen, naar 15 procent bui-

tenlandse kinderen in de klas. Hoe denken andere organisatie van buitenlanders daarover?

- 'doorgevertjes' verstrekken waardevolle informatie over cursussen, projecten, leermateriaal dat overal wordt gemaakt, enz.

Samenwijs is met recht een informatieblad: het geeft een beeld van wat er in het onderwijs en vormingswerk gebeurt. De artikelen zijn, bijna onvermijdelijk, verslagen vanuit scholen en instellingen waar met (kinderen van) minderheidsgroepen wordt gewerkt. Wordt er elders (nog) niets gedaan aan intercultureel onderwijs? De doelstelling van dat onderwijs is immers: mensen voor te bereiden, vooral ook autochtone Nederlanders, op een multiculturele, multi-ethnische maatschappij? Misschien zouden juist ook dñe scholen waar (nog) geen anderstalige kinderen zitten, zich op de hoogte moeten stellen, bijvoorbeeld door een abonnement op *Samenwijs*?

Samenwijs. Uitgave Stichting Activering Minderheden Educatie Nederland. Abonnement f 60,- per jaar. Administratie: Postbus 9011, 3007 AA Rotterdam.

kort & krachtig

leesvoer

Muzische vorming in volwassenenleergroepen

In haar artikel over de leessalon schrijft Tineke Krol dat de Open School Twente een 'bezigheidsbepaalde cursus' gegeven heeft.

Een verslag van die cursus (of liever: cursussen) vind je in *Mag het ietsje meer zijn?* dat als onder-

titel heeft: 'een werkboek musiese vorming binnen het proefproject Open School voor vrouwen, Twente/Oost-Gelderland, rond tekstiele werkvormen en dramatische expressie'. Het 'iets meer' uit de titel slaat op de inhoud van die 'bezigheidsbepaalde' vakken, die 'ietsje meer' bieden dan louter cognitief werken.

In beide cursussen, waar deelnemers uit bestaande Open School-groepen vrij op konden inschrijven, volgden deelnemers en begeleiders een leerplan waar nog minder van tevoren vast stond dan in de gangbare cursussen.

Ieder die wel 's als begeleider de spanning heeft gevoeld tussen haar/zijn eigen fraaie vormingsdoelen en de leerdoelen van de cursisten, zou dit boekje moeten lezen: het brengt je bescheidenheid bij en het geeft ook hoop op enig effect van je werk als je maar bescheiden bent. Het boekje is te bestellen bij de stichting Proefprojecten Open School, Laan van Vollenhove 3227, Zeist, tel. 03404 — 60860.

Is het toeval of niet dat Saskia Gardiens afstudeerscriptie aan de Academie voor Expressie in Utrecht *Het is iets meer, mag dat?* heet? Die scriptie gaat in ieder geval ook al over werken